

Helyzetjelentés negyven év kommunizmus után

(2. rész)

■ BAYER ZSOLT

Martin Walser kapta az 1998-as Békédíjat. Beszédet mondott Walser Frankfurtban, Walser, a németek „élő lelkiismerete”, és azt mondta: „Magamat soha nem tartottam képesnek arra, hogy elpártoljak a vádoltaktól. De ha a médiában mindennap ezt a múltat tárják elé, akkor észreveszem, hogy valami berzenkedik bennem bűnünk folyamatos bemutatása ellen. Gyakran ez már nem is emlékezés, az »ezt nem szabad elfelejteni motívum«, hanem bűneink instrumentalizálása eszközként célok szolgálatában.”

Ezt mondta Martin Walser.

Ki is átkozták mindjárt a „szalonképes” közéletből, kiátkozták Ignatz Bubisnak, a németországi zsidó hitközségek vezetőjének vezényletével.

Pedig Walser igazat beszélt. Igazságát pedig mi is ismerjük idehaza, a kicsi, „fejlődésben elmaradt, partikuláris problémákkal viaskodó” Magyarországon. Annnyira ismerjük, érezzük, tudjuk, zsigereinkben hordozzuk Walser igazságát, hogy azt egy kedélyes német polgár el sem tudja képzelni.

Nekünk ugyanis negyven év kommunizmus és szovjet megszállás is nőtt a hátunkra... És elmaradt, partikuláris országunkban ugyanarról folyik most a vita, amiről nyugaton, csak mifelénk ez valahogy sokkal húsba vágóbb.

Amikor Stéphan Courtois megírta a Kommunizmus fekete könyvét, talán fel sem mérte, mi csoda lavinát fog elindítani. Fel sem mérte szegény, mekkora erők állnak a mögött az aljas, velejéig rothadt konszenzus mögött, amely naponta orunk alá döngöli a náci múlt iszonyú bűneit, és mélyesleges hallgatásba burkolózik a kommunizmus leírhatatlan rémtetteivel kapcsolatban.

Beleajult a világ ebbe a konszenzusba.

A Nyugat azért, mert soha nem tudta megmagyarázni – sem saját lelkiismeretének, sem a rab-szolgálatba taszított közép- és kelet-európai nemzeteknek –, hogy a század két azonos szörnyűsége, a náciizmus és a kommunizmus közül ugyan miért találta szalonképesnek az utóbbit, ugyan miért volt tárgyalópartner Szétlin az élethalálharcban, ugyan miért pénzelté évtizedeken át a szívük legközepebbi aljas, gyilkos és hazaáruló diktátorokat.

Közép-Európa kommunizmusból alig kilábalta nemzetei pedig azért ülnek nyakig ebben a „konszenzusban”, mert észre sem vették, hogy gyakorlatilag minden hatalom azok kezében maradt, akik először légerekbe zárták, akasztófára küldték, majd negyven éven át megfosztották nemzeti identitásától, önbecsülésétől, javaitól, munkája értelmétől, hagyományaitól – az emberi civilizáció évezredes létezési formáitól. Ha a fenséges Nyugat derék citoyenje keletről jött, rossz külsejű, romlott fogú férfit lát – mondjuk – München fényes pályaudvarán, romlott fogú férfit, akinél madzagfogantús bőrrönd van, és cipőjének talpa hangosan klaffog minden lépésnél, jusson mindjárt észébe, hogy ez a látvány éppúgy Roosevelt, Churchill,

De Gaulle és a többiek bűne, mint ahogy bűne Brezsnyevnek, Zsivkovnak, Ceausescunak, Husaknak – és annak az „odaát” oly nagyon szeretett és tisztelt tömeggyilkos Kádárnak.

Bármennyire szeretné is a világ – nincs bocsánat...

Mi vagyunk az a generáció, amelyik be fogja ezt bizonyítani. Mi, akiket nem terhel sem ez, sem az a „tévedés”... Mi, akik ugyanolyan undorral fordulunk el Auschwitztól, mint Kolimától – és nem fogjuk eltűnni sohasem, hogy Kolima a feledés homályába merüljön, vagy kedélyeskedő vicc legyen belőle.

Igen, vicc...

Anne Applebaum írja kiváló tanulmányában, mennyire megdöbbeneti, amikor átsétál Prága csodálatos Károly hídján, és az utcai árusok a szovjet hadsereg keleti sarkát, jelvényeket, öveket árulnak, hozzá még kicsike, önből öntött Lenin- és Brezsnyev-szobrokat. És veszik az amerikai és a nyugat-európai turisták, veszik, mint a cukrot, forgatják, babrálják kezükkel, mutogatják egymásnak, felpróbálják, és hangosan kacagnak hozzá... A mi odalett negyven esztendőnkkel, életünkkel, reményeinkkel és halottainkkal mókáznak, kedves hölgyek és urak...

Kis vicces Hitler-szobrocskát meg horogkeresztet miért nem árulnak sehol?...

Ugye-ugye...

Itt a lényeg...

Erről is szó van, amikor Eörsi István, a csupa-csupa „értéktermelő” magyar urbánus író feljeli hazáját a frankfurti könyvkiállítás megnyitásképpen... Az „urbánus” magának Eörsinek a szóhasználat. Igen, ez a magyar értelmiség egyik táborának elnevezése – s valóban, tetszés szerint behelyettesíthető liberállal is, zsidóval is.

Engem egyik meghatározás sem érdekel.

Teszek rá, hogy Eörsi zsidó-e vagy sem, liberális-e vagy sem – amúgy szerintem sem ez, sem az. Nem zsidó, mert semmi köze a zsidóság hagyományaihoz, ősi kultúrájához, és nem liberális, mert aki annyira tud gyűlölni, mint ő és a hozzá hasonló megmondóemberek, az nem lehet liberális.

Van-e bűn Auschwitz után, vagy csak egy bűn létezik, a náciizmus és az antiszemitizmus? Ezen az idióta kérdésen mennek el hasznos esztendők, erre mennek rá barátságok, emiatt nem állunk szóba egymással idehaza. Eörsi, aki a Die Zeit olvasóit tájékoztatja sommásan a magyarországi állapotokról, egy bűnt ismer. S országunk öszerinte nemcsak partikuláris, elmaradott, szerencsétlen szellemi sivatag, de egy antiszenita koszfészék is, ahol a kormány „Európában egyedül” együttműködik a szélsőjobbal.

A kormány nem működik együtt a szélsőjobbal.

Csurka István pártja bekerült a parlamentbe, kaptak öt százalékot. Ettől meg idegrohamot kapott a jelenleg háromszázaléknyi szavazatra számító Szabad Demokraták Szövetsége, és körberohanva a világot elterjeszti, hogy mi egy náci ország vagyunk. Igaz ugyan, hogy Csurka pártja nem

szavazta meg az Orbán-kormány egyetlen lényeges törvényjavaslatát sem, igaz ugyan, hogy elutasították a NATO-csatlakozást és leszavazták a tavalyi költségvetést is – Csurka pártja együttműködik Orbánnal, ezt mondják, ezt kell mondaniuk, mert...

Nincs mert...

„Csurka István (...) egykori kiváló író és kádáriánus besúgó (...)” – írja Eörsi... Nos hát, igen kínos nekem, hogy megvédjem Csurkát, de mégis muszáj. Csurka Istvánt az 1956-os forradalom után „ellenforradalmi tevékenységéért” internálták. A kistarcsai internálótáborban két oldalról, gumibottal verték veséjét a gazember Kádár gazember verőlegényei, s közben azt ordították a fülebe, hogy az apját is, a testvérét is megölik, ha nem írja alá a beszerzési nyilatkozatot.

És Csurka aláírta. Majd pedig soha, senkiről nem jelentett semmit – a magyar titkosrendőrség szempontjából alkalmatlan volt a „munkára”. Mindezt parlamenti képviselővé választásakor, a kötelező átvilágítási procedúra után hivatalosan is közölték vele az átvilágítóbírák.

Eörsi István tudja ezt.

Eörsi István pontosan tudja, Csurka nem besúgó – ebben a bűnben egyszerűen nem elmarasztható.

Mégis hazudik.

Hazudnia kell.

Ugyanis a „besúgó” Csurka bűnei mögött más bűnök is vannak Magyarországon. Elhallgatott, bagatellizált, csöndben megölt bűnök... El tudja vajon képzelni egy kedélyes német polgár, hogy egy liberális parlamenti képviselője közös ügyvédi irodát tartson fenn egy volt Stasi-verőlegényvel? Szerintem nem. Eörsi István unokaöccse, Eörsi Máttyás a Szabad Demokraták Szövetségének parlamenti képviselője, a párt egyik meghatározó alakja. Eörsi Máttyás ügyvéd, ügyvédi irodája van, amelyben tulajdonostársa egy Bauer Miklós nevű gazember, egy másik szabad demokrata képviselő, Bauer Tamás apja. Bauer Miklós doktor az AVH ezredese volt, ebbéli minőségében érdemelte ki a „körmös Bauer” nevet, ugyanis a kihallgatások folyamán előszeretettel tépkedte le áldozatai körmeit. Amikor pedig egy újságról feltette Eörsi Máttyásnak a kérdést, hogyan tudja összeegyeztetni lelkiismeretével, hogy egy ilyen alakkal dolgozzon, Eörsi így felelt: „Bauer Miklós hetvenéves elmúlt, kiváló jogász, úgy értem, nincs jogom megfosztani attól, hogy szakmájában dolgozhasson...”

De innen, a „partikuláris és elmaradott” Magyarországról bizony Horn Gyula volt miniszterelnök is másképpen látszik...

Tudjuk, a németektől megkapott már minden kitüntetést. És ez érthető. Hiszen „kiengedte” a hozzánk menekült keletnémeteket, s ezzel belépőt váltott önkénél a halhatatlanok sorába.

Margarette von Trottnak az NDK összeomlásáról szóló nagyszerű filmjében egy Stasi-vezető az egyik főszereplő. Ritka undorító egy alak, amilyen egy Stasi-vezető vagy egy AVH-vezető lehet. A film utolsó jelenetében ez a figura egy jókora kalapáccsal áll a berlini fal keleti oldalán. Amikor

leomlik a fal és a mámoros tömeg elindul egymás felé, főhősünk így szólítja meg az első nyugatról szembe jövőt: „Istenem, de jó, hogy látom! Mi ezért dolgoztunk itt negyven évig...”

Ilyennek látszik Horn Gyula innen. Horn Gyula, aki szintén átesett miniszterelnöki kinevezésekor a kötelező átvilágításon, s az átvilágítóbírák közölték vele, hogy érintett az ügynöktörvényben. Horn Gyula erre így válaszolt: „Na és?”

Ezt a na és?-t nehéz megemészteni.

Egy ország nézi behúzott vállal, amint parádézna és oktatást tartanak demokráciából, erkölcsből egykori gyilkosai. S ha nem gyilkosai? Hát akkor gyilkosainak cimborái.

Egy ország túri behúzott vállal, hogy naponta megalázzák, megvádolják. Úgy lebeg fejünk felett az antiszemitizmus, a náciizmus vádjai, mint egy biánkó végítélet. Egy ország érzi, hogy valami nincs rendben, és egy ország nem tud, nem akar, nem mer már kérdezni sem...

Van törvény a holokauszttagadás szankcionálására. Helyes. Nincs törvény a kommunista tömeggyilkosságok tagadására. Helytelen. „Hírneves egyetemeken nagy presztízsű állásait törvényesen elfoglaló tanárok olyan könyveket írhatnak, amelyek gyakorlatilag tagadják a gulágot, és senki nem találja ezt sértőnek vagy vitathatónak. J. Arch Getty – University of California, Riverside –, aki arról híres, hogy szerint a gulágon ezek haltak meg, továbbra is ezt tanítja és írja, de vannak fiatalabbak is” – írja Applebaum.

A kettő együtt sok.

Nevetségessé tenni vagy tagadni a kommunista bűnöket, ugyanakkor állandóan orunk alá döngölni a náciizmust – nemcsak mint a múlt vádját, ő nem, hanem mint a bennünk lévő és állandóan kísérteni kész ördögöt –, ez nem fog menni sokáig. Ez ellen egyszer csak fel fog lázadni a társadalom. A miénk is, a németeké is.

Erről szól tehát a vita.

Ha ez túl elvont és partikuláris, gondoljanak arra, vajon miért tartóztatták le Pinochetet, s vajon miért nem Fidel Castrót? Holott Castro mester is megjelent már a világban sok helyütt, vérrel szennyezett, dögszagú egyenruhájában...

Rengeteg filmet kellett végignéznem gyerekkoromban, amelyben mindig megjelentek a hős szovjet felszabadítók, és kenyeret osztogattak a népek, csokoládét a gyerekeknek.

Talán ezért is gondolok sokat két, semmiről nem tehető német katonára, aki egy fagyott hajnalon elindult a Táltos utca 7-9.-ből, elindult, hogy kitörjön az ostromgyűrűből Budaörs felé.

Rájuk gondolok, és nem tudom, muszáj-e őket gyűlölni vajon.

Rájuk gondolok, és soha nem vagyok hajlandó szemet hunyni vidám, kövér, jovialis, szelíd és olyan nagyon európeai kommunisták büntetési felett. Ha szemet hunyunk, fiainkra és leányainkra hagyunk elviselhetetlen és megoldhatatlan morális terheket...